

БУКВАЛІЗАЦІЯ ЯК ПРИЙОМ ФРАЗЕОЛОГІЧНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ У СТВОРЕННІ МОВНОЇ ГРИ

(на матеріалі “жовтих” англомовних видань
“OK!” і “The National Enquirer”)

Н. Г. Сіденко

Херсонський національний технічний університет

Змістом мовної гри є закодована, вербально виражена інформація [9, с. 170]. Мовна гра генерує додаткові okazіональні смисли, що апелюють до мовної виразності і породжують комічний ефект [Там само]. Об'єднання того, що не об'єднується, порушення мовної норми – це загальний принцип створення комічного ефекту [1, с. 90].

Напевно, відчуття й сприйняття комічного залежить від вибору задіяного засобу його створення, зумовленого певним дискурсом. Для англомовної “жовтої” преси є характерним створення мовної гри засобами фразеології.

Мовна гра засобами фразеології має глибокий культурний підтекст, в ній використовуються вислови народної мудрості; каламбурний характер, іронічність фразеологічної одиниці (ФО) зумовлені відносною варіативністю її компонентів та здібністю суміщати прямі та переносні значення усталених словосполучень [7, с. 70]. Вживання фразеологічного звороту, який треба розуміти як зворот і як вільне словосполучення, розміщення ФО у контекст, який припускає подвійну інтерпретацію [4, с. 144], співіснування фразеологічного значення самої ФО і лексичного значення її компонентів [3, с. 51] є суттю прийому подвійної актуалізації. Цей прийом заснований на подвійному сприйнятті, обігранні значення ФО й буквального значення її перемінного прототипу або обігранні значення ФО і буквального значення одного, двох, трьох компонентів [5, с. 13], поєднанні фразеологічного значення звороту і його образної основи і/чи внутрішньої форми [7, с. 20], коли відбувається не відтворення внутрішньої форми, а збільшення її ваги у ФО [6, с. 105].

Введення у контекст актуалізаторів двох планів ФО може відбуватися з домінуванням фразеологічного значення або з домінуванням актуалізації буквального значення – у цьому і полягає різниця між прийомами подвійної актуалізації (домінуванням фразеологічного значення) (1) і буквалізації (домінуванням лексичного значення компонентів) (2), (3) [8, с. 36 – 37]:

(1) *Go to the dogs — to fail, go bankrupt, be spoiled:*

Jen's life goes to the dogs

Jennifer Aniston has noufided in friends that her sex life has nose-dived – all because of her dogs, Clyde, Dolly and Sophie. Jen and her fiancé share their bed at their Bel Air house with the three pooches. Even though they close the door, the dogs start scratching away and barking behind it. “The shower has become one of their favorite places,” laughed the friend [14, с. 41].

(2) *On wheels — with great pleasure and strong will: Don't call Sue Austin “disabled!” The talented artist has invented a jet-propelled wheelchair that tests the boundaries of physical freedom — and has transformed her into a mermaid on wheels [10, с. 27].*

(3) *And all that jazz — and so on/forth:*

All that jazz

Lady Gaga, 28, and Tony Bennett, 88, joined vocal forces and put on a jazz performance the night before the release of their album “Cheek to Cheek,” which takes on a completely different sound from Gaga’s usual pop jams [12, c. 6].

Фразеологізм “go to the dogs” (1) зберігає своє фразеологічне значення “зазнати поразки” (*sex life has nose-dived*), але у надфразовому контексті (*all because of her dogs, Clyde, Dolly and Sophie; Jen and her fiancé share their bed at their Bel Air house with the three pooches; Even though they close the door, the dogs start scratching away and barking behind it*) актуалізується компонент ФО “dogs.”

У наступних реченнях (2), (3) фрагменти “a jet-propelled wheelchair” і “a jazz performance” актуалізують буквальні значення фразеологізмів “on wheels” та “and all that jazz” відповідно.

Для англомовної “жовтої” преси використання прийому буквалізації є більш характерним, ніж подвійна актуалізація, можливо, з точки зору легкості декодування, яскравості й сили створеного комічного ефекту.

“Жовті” видання обирають полікодові повідомлення, які комбінують вербальні і невербальні знакові системи. У такій інтерсеміотичній грі виникає негомогенний текст. Існує два типи побудови негомогенного тексту: паралельне розгортання задіяних семіотичних систем і тема-рематична організація. Результатом останньої організації повідомлення є креолізований текст [2, с. 7], де візуальні засоби доповнюють, розвивають тему словесної частини тексту, а іноді виступають актуалізатором буквального значення фразеологізму:

Brothers in arms — soldiers who have fought together in a war:

Brothers in arms

Wes Bentley and Zac Efron packed on the bromentic PDA on the set of their new film which centers around an up-and-coming DJ [13, c. 18].

На фоні збройної техніки на фото зображені пов’язані акторською (не військовою) діяльністю чоловіки, які сплели руки у обіймах (*in arms*), що і є підставою для буквалізації значення фразеологізму “brothers in arms.”

У комбінації вербальна і невербальна частини тексту при актуалізації буквального значення цілої ФО, можуть підкреслити конотативне значення актуалізованого окремого її компонента:

Martha looked happy in Las Vegas in March (left), but grim pounding the pavement in New York in July [11, c. 23].

Компонент “pound” у складі фразеологізму “pound/hit the pavement” зі значенням “наполегливо шукати щось, заходячи у різні численні місця” (“оббивати пороги”) у поєднанні з фото гладкої Марти виділяє з загальної інформації факт її зайвої ваги.

Отже, буквалізація як прийом фразеологічної деформації є дуже поширеним засобом створення мовної гри у англомовній “жовтій” пресі.

ЛІТУРАТУРА

1. Вороничев О. Е. Каламбур как феномен русской экспрессивности: дис. на соискание уч. ст. док., филол. наук: 10.02.01 — Русский язык / О. Е. Вороничев. — Москва, 2014. — 723 с.
2. Донская М. М. Английский язык в мультимедийном пространстве рекламного дискурса: Автореф. дис. на соискание н. ст. канд. филол. наук / М. М. Донская. — СПб., 2007. — 19 с.
3. Дубинский Е. М. Двойная актуализация и контекст / Е. М. Дубинский // Сб. науч. трудов МГПИИЯ. — М., 1983. Вып. 211 — С. 51–62.
4. Изотова А. А. Идиоматическая фразеология в произведениях английской художественной литературы / А. А. Изотова // Язык, сознание, коммуникация: Сб. статей / Ред. В. В. Красных, а. и. Изотов. — М.: Диалог — МГУ, 2000. — Вып. 12. — С. 143 — 146.
5. Кунин А. В. Двойная актуализация как понятие фразеологической стилистики / А. В. Кунин // Иностранный язык в школе. — М. — 1974. — №6. — С. 5 — 12.
6. Леонтович О. А. Роль внутренней формы в контекстном стилистическом использовании фразеологических единиц (на материале глагольной фразеологии английского языка) / О. А. Леонтович // Сб. науч. трудов МГПИИЯ. — М., 1983. — С. 101 — 114.
7. Мелерович А. М. Коммуникативный и номинативный аспекты фразеологического значения в тексте и словаре / А. М. Мелерович, В. М. Мокиенко // Фразеологическое значение в языке и речи. — Челябинск, 1988. — 311 с.
8. Третьякова И. Ю. Окказиональная фразеология: структурно-семантический и коммуникативно-прагматический аспекты: Автореф. дис. на соискание н. ст. докт. филол. наук: 10.02.01 / И. Ю. Третьякова. — Ярославль, 2011. — 51 с.
9. Цикушева И. В. Феномен языковой игры как объект лингвистических исследований / И. В. Цикушева // Известия РГПУ им. А. И. Герцена. — М. — 2009. — № 90. — С. 169 — 171.

Ілюстративні джерела:

10. The National Enquirer. — July 15, 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.pdfmagazines.org/tags/National+Enquirer>
11. The National Enquirer. — August 11, 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.pdfmagazines.org/tags/National+Enquirer>
12. The National Enquirer. — October 13, 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.pdfmagazines.org/tags/National+Enquirer>
13. ОК! — October 20, 2014 [Електронний ресурс]. — Режим доступу <http://www.pdfmagazines.org/tags/ОК>
14. The National Enquirer. — February 23, 2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.pdfmagazines.org/tags/National+Enquirer>